

त्वयिमेऽनन्यविषयामतिरित्यर्थार्थितं तद्वाढमित्यंगीकृत्य रथस्थानात् गजाद्वयमागत्य पश्चात्तांचान्याश्च सुभद्राप्रमुखाः स्त्रियउपामंत्र्यानुज्ञाप्य
स्वपुरंयास्य नृराज्ञायुधिष्ठिरेण प्रेम्णाऽत्रैव किंचित्कालं निवसेतिसंप्रार्थ्यनिवारितः ॥ ४५ ॥ अथ भीष्मनिर्याणोत्सवं वक्तुमुपोद्वातकथांप्रस्तौति
व्यासाद्यैः प्रबोधितोपिशुचाव्याप्तः सन्नावुध्यत विवेकं न प्राप कुतः ईश्वरेहाया अज्ञैः स्वभक्तभीष्मनिर्याणमहोत्सवायराज्ञासहकुरुक्षेत्रंगंतव्य
म् तत्र तन्मुखेनैवायं प्रबोधनीय इति ईश्वराभिप्रायः कार्यद्वयविधायकस्तमजानद्विरित्यर्थः श्रीकृष्णेनापि प्रबोधितोनावुध्यत अत्र हेतुः अद्भुत
कर्मणेति यथा कुरुपांडवसंधानार्थं गतोपि यथोचितमेव वदन्पि विग्रहमेव दृढीकृतवान् एवमत्रापि प्रबोधयन् न बोधमेव दृढीचकारेत्यर्थः ॥ ४६ ॥
अबोधमेव प्रपंचयति आहेति षड्विः प्राकृतेनाविवेकव्याप्तेनात्मनाचित्तेन हेविप्राः ॥ ४७ ॥ पारक्यस्य श्वसृगालाद्याहारस्य देहस्यार्थं मेमया अ

तां वाढमित्युपामंत्र्यप्रविश्य गजसाव्हयम् ॥ स्त्रियश्च स्वपुरंयास्यन्प्रेम्णाराज्ञानिवारितः ॥ ४५ ॥ व्यासाद्यैरी
श्वरेहाज्ञैः कृष्णेनाद्भुतकर्मणा ॥ प्रबोधितोपीति हासैर्नावुध्यत शुचाऽर्पितः ॥ ४६ ॥ आहराजाधर्मसुतश्चिंतय
न्सुहदां वधम् ॥ प्राकृतेनात्मनाविप्राः स्नेहमोहवशंगतः ॥ ४७ ॥ अहोमे पश्यताज्ञानं हृदि रूढं दुरात्मनः ॥
पारक्यस्यैव देहस्य बल्यो मेऽक्षौहिणीर्हिताः ॥ ४८ ॥ बालद्विजसुहृन्मित्रपितृभ्रातृगुरुद्रुहः ॥ न मे स्यान्निरया
न्मोक्षोऽप्यपि वर्षायुतायुतैः ॥ ४९ ॥ नैनोराज्ञः प्रजाभर्तुर्धर्मयुद्धे वयोद्विषाम् ॥ इति मे न तु बोधायकल्पतेशास
नं वचः ॥ ५० ॥

क्षौहिणीः अक्षौहिण्यः अक्षौहिणीप्रमाणंतु व्यासेनोक्तम् अक्षौहिणीप्रसंख्यातारथानां द्विजसत्तमाः संख्या
गणनतत्त्वज्ञैः सहस्राण्येकविंशतिः शतान्युपरिचैवाष्टौ तथाभूयश्च सप्ततिः गजानांच प्रसंख्यानमेतदेव प्रकीर्तितम् ज्ञेयं शतसहस्रंतु सहस्राणि न वैव
तु नराणामपि पंचाशच्छतानि त्रीणि चैव हि पंचषष्टिसहस्राणि तथा श्वानां शतानि च दशोत्तराणि षट्प्रादुः संख्यातत्त्वविदो जनाः एतामक्षौहिणीं
प्रादुर्यथावदिह संख्ययेति ॥ ४८ ॥ सुहृदः संबंधिनः मित्राणिसखायः पितरः पितृव्याः ॥ ४९ ॥ द्विषां वधः एनः पापं न भवतीति यत्शासनं शि
क्षारूपं वचः कुतो न कल्पते यतस्तद्वचः प्रजाभर्तुरेव अयं भावः स्वप्रजानामन्यतो बाधे प्रसक्ते तद्वधोऽनुज्ञातः दुर्योधनेन तु प्रजायां पाल्यमानायां मया
केवलं राज्यलोभेन हतत्वात् पापमेवेदमिति ॥ ५० ॥